

Finansdepartementet
Skatte- och tullavdelningen,
Enheten för inkomstskatt och socialavgifter
103 33 Stockholm

Remissvar
2024-03-22

Svar på remitterad promemoria Flexiblare regler för utbetalning från pensionsförsäkring och pensionssparkonto, Fi2023/03200

Vi, SPF Seniorerna och SKPF Pensionärerna, önskar att yttra oss över regeringens förslag.

Sammanfattning

SPF Seniorerna och SKPF Pensionärerna tillstyrker förslaget om flexiblare uttag av tjänstepensionen gällande uppehåll av utbetalningarna och att ändra utbetalningsperiod efter att den har påbörjats. Vi anser dock att detta bör bli ett tvingande krav att införa i såväl ej påbörjade utbetalningar som i redan ingångna försäkrings- och pensionssparavtal som är under utbetalning. Vi föreslår även att möjligheten att pausa och ändra uttagstid i tjänstepension ska erbjudas under en längre period än enbart de fem första åren.

Generella synpunkter

Vi anser att det finns fler instanser som berörs av förslaget och som borde bjudits in och fått möjlighet att svara på remissen. SPF Seniorerna och SKPF Pensionärerna har cirka 400 000 nuvarande medlemmar som berörs. Dessutom har vi sedan flera år tillbaka argumenterat för behovet av mer flexibilitet i tjänstepensionen och även skrivit en rapport i frågan.

Vi är positiva till flexiblare uttag av tjänstepensionen, både vad gäller möjlighet till uppehåll av utbetalning av tjänstepension och ändring av utbetalningstiden. Vi anser dock att det hade varit bra om man tagit ett helhetsgrepp kring frågan för att uppnå samma flexibilitet för tjänstepensionen som för den allmänna pensionen gällande uttagsval.

Det är viktigt att politiken nu också tar sig an de bredare frågorna som rör tjänstepensionens roll inom ramen för den totala pensionen. Tjänstepensionen är en nödvändighet för privatekonomin som pensionär idag, snarare än ett komplement till den allmänna pensionen som den var tänkt från början. Exempelvis år 2005 utgjorde tjänstepension och allmän pension 22,8 respektive 77,2 procent av totalt utbetalad pension, vilket år 2022 förändrades till 29,2 respektive 70,8 procent. Detta beror i huvudsak på att kompensationsgraden för den allmänna pensionen kontinuerligt har sjunkit i det nya pensionssystemet. De som saknar tjänstepension, helt eller delvis, får därmed en påtagligt mer ansträngd ekonomi än de som har tjänstepension. Eller som Pensionsmyndigheten uttrycker det på sin webbsida: "Om du inte har tjänstepension kommer du bara att få allmän pension från staten. Det kan innebära en låg pension. Därför är det viktigt att du har tjänstepension." Av Pensionsmyndighetens rapport "Blev det som du tänkt dig? En studie bland 70-75-åringar" framgår det att bara omkring varannan pensionär, 5-10 år efter påbörjad utbetalning, har en tjänstepension

utbetalad som är på samma nivå eller högre än vid första uttag, det vill säga den pensionsnivå som behövs för att klara sig. Medan den resterande halvan av pensionärerna har mindre tjänstepension eller ingen alls jämfört med vid uttagstillfället.

Fördelningen inom total pension har förändrats, tjänstepensionen har blivit en nödvändighet samtidigt som allt fler förefaller att helt eller delvis stå utan tjänstepension efter några år som pensionärer. Men den politiska diskussionen och debatten med väljarna kring detta har uteblivit.

Den totala pensionen avgörs inte bara av om man har tjänstepension, utan också av vilket/vilka tjänstepensionsavtal man har då nivån på avsättningarna skiljer sig åt mellan avtalen, så även vad gäller intjänandeåldrar och om avtalen har kompletterande avsättningar för exempelvis deltids- och flexpension. Om tjänstepensionens andel av den totala pensionen fortsätter att öka kan tjänstepensionen bli en allt starkare konkurrensfaktor för att locka till sig arbetskraft och kompetens. En sådan utveckling kan bidra till ökad ojämställdhet och ökade klyftor bland äldre.

Det behövs, av ovanstående skäl, en diskussion kring hur fördelningen inom den totala pensionen ska se ut. Om nuvarande andelar inom den totala pensionen ska bestå, anser vi att det bör övervägas om tjänstepensionen i högre grad än idag ska utformas för att vara en försäkring för ett långt liv. Men om den allmänna pensionen ska utgöra den trygga bas för den totala pensionen som var tanken, så är det nödvändigt att se över vilka åtgärder som krävs för att detta ska bli verklighet.

Synpunkter på utredningens förslag

4 Flexibla regler för utbetalning från pensionsförsäkring och pensionssparkonto

Vi tillstyrker förslaget om flexibla uttag av tjänstepensionen gällande uppehåll av utbetalningarna och att ändra utbetalningsperiod efter att den har påbörjats. Förslagen ökar människors möjlighet till flexibilitet betydligt. Vi anser dock att detta krav bör bli tvingande att införa i pensionsförsäkringar och pensionssparkonto med både påbörjad utbetalning och som inte än är under utbetalning. Men även att det blir ett villkor som måste uppfyllas för att en försäkring ska anses vara en pensionsförsäkring i skattehänseende.

Tvingande regler för flexibelt uttag för försäkrings- och pensionssparavtal skulle förenkla för berörda då många har intjänat tjänstepension via olika tjänstepensionsavtal. Om reglerna inte är tvingande kan det innebära att en person erbjuds flexibilitet via vissa av sina tjänstepensionsavtal och pensionssparkonton, men inte via andra. Det i sig leder till orättvisa och ojämlika förutsättningar till att bestämma över sin pension och möjligheter till att delta i arbetslivet. Och utan tvingande regler för redan påbörjade utbetalningar kommer många av de som redan är pensionärer idag inte få del av möjligheten att sätta tjänstepensionsutbetalningarna på paus eller ändra uttagstid. Det innebär att de flesta pensionärer inte ges möjligheten att förbättra sin ekonomi genom ytterligare arbete eller bara genom att justera uttagstiden för tjänstepensionen. En stor samhällsförlust i form av både arbetskraft och kompetens.

Att förslagen också enbart rör de fem första åren efter pensionsuttag, ser vi som en nackdel. Detta då det dels kan vara så att man vill arbeta även efter de första fem åren av olika skäl dels kan det finnas andra orsaker till att vilja pausa eller ändra i uttagsvalet än enbart sysselsättnings-skäl. Under år 2022 låg sysselsättningsgraden för 70-74 åringar på drygt 10 procent. Den genomsnittliga pensionsåldern väntas de närmaste åren ligga kring 65-66 års ålder. Det kan därmed antas att minst var tionde person, 70 år och äldre, dvs cirka fem år efter pensionsuttaget, kan ha intresse av att ändra sin tjänstepensionsutbetalning av sysselsättnings-skäl. Andra orsaker till att vilja pausa eller ändra i utbetalningen kan handla om tjänstepensionens ökade betydelse för ekonomin som pensionär, att man kan ha gjort ett ogenomtänkt val av uttagstid eller att ens livssituation har förändrats osv. I

nämnda rapport från Pensionsmyndigheten framgår på frågan vad man hade gjort om man hade kunnat ändra uttagsvalet, att 53 procent av de svarande skulle ha valt en längre utbetalningstid för sin tjänstepension. Det finns således goda grunder för att möjligheten att pausa och ändra utbetalningen av tjänstepensionen bör vara möjlig för fler och under en längre tid efter pensionering än vad som föreslås. Vi förordar därför att möjligheten att pausa och ändra uttagstid i tjänstepensionen ska erbjudas under en längre tid än enbart de fem första åren.

Efterlevandepension

Möjlighet att pausa och ändra i tjänstepensionen bör gälla alla, också mottagare av tjänstepension i form av efterlevandepension.

5 Ikraftträdande- och övergångsregler

Vi är tveksamma till att de nya bestämmelserna ska träda i kraft redan den 1 januari 2025, inte minst då vi anser att förslaget ska vara tvingande och även gälla försäkringar med påbörjad utbetalning. För att berörda ska få tid att genomföra de förändringar som krävs för att detta ska bli realiserbart föreslår vi att ikraftträdandet istället sker tidigast 2026.

Mot bakgrund av kompetensförsörjningsbehoven på arbetsmarknaden och att människors möjlighet att kunna justera i tjänstepensionsuttaget bör vara samma oavsett ålder och status kring utbetalningen av tjänstepensionen, menar vi att förslagen också ska vara tvingande för tjänstepension som är under utbetalning.

6.1 Syfte och alternativa lösningar

Det saknas ett helhetsgrepp kring pensionsfrågorna. Även om förslaget i sig är positivt så vore det mest önskvärda att regler för tjänstepension och allmän pension är likvärdiga. I det allmänna pensionssystemet utbetalas pension enbart livsvarigt, men när som helst kan man välja att ta ut allmän pension på 100, 75, 50, 25 eller 0 procent. Samma borde gälla inom tjänstepensionen. Liknande villkor och regler inom båda systemen skulle underlätta pensioneringen i stor utsträckning och planeringen av pensionsuttagen.

6.2 Offentligfinansiella effekter

Vi saknar ett resonemang kring att utgifterna för bostadstillägg och även garantipension kan bli lägre på längre sikt om fler ges möjlighet att ändra från kortvarigt till ett längre uttag av tjänstepension och om fler får möjligheten att återgå i arbete vid behov. Att så kan vara fallet anser vi bör vara ytterligare ett skäl till att flexibla uttag och uttagstid bör ingå i den kvalitativa villkoren för en pensionsförsäkring och pensionssparkonto, även för försäkringar som är under utbetalning när förslaget träder i kraft.

6.3 Effekter för individer

Pensionssystemet, den allmänna pensionen och tjänstepensionen, är ett komplext system så även skattesystemet som har en direkt inverkan på pensionen. Om inte alla ges möjlighet till flexibla regler i sina tjänstepensionsavtal så kommer tjänstepensionens komplexitet att öka. Det kommer då att vara av stor vikt att information ges till berörda, både till de som får och inte får möjligheten till flexibla uttag. Utmaningen som vi ser här är att nå ut med information till alla samhällsgrupper och få berörda att förstå varför exempelvis de inte har möjlighet till flexibla uttag i vissa av sina tjänstepensionsavtal, men kanske i andra.

Vi anser även att det är av största vikt att det ställs krav på att försäkringsbolagen är transparenta

och informerarar pensionsspararna om hur de kommer att täcka upp för sina eventuellt ökade kostnader för att införa förslaget då det riskerar att minska pensionsspararnas pensionskapital.

6.4 Effekter för sysselsättning

Vi anser att det är positivt att förslagen kan bidra till att underlätta för kompetensförsörjningen i näringslivet och välfärden. Men det är förstås av vikt, som nämnts tidigare, att pensionärer inte då begränsas av att flexibiliteten enbart gäller de första fem åren. I sammanhanget är det dock viktigt att tillägga att frågor kring arbetsmiljö, arbetsvillkor, utbildningsplatser mm också måste åtgärdas för en fungerande kompetensförsörjning och ett mer hållbart arbetsliv.

6.6 Fördelningseffekter och effekter för den ekonomiska jämställdheten mellan kvinnor och män

Det finns många olika skäl till att man kanske önskar ändra uttagstid för tjänstepensionen från kort tid till lång tid eller tvärtom. Det kan exempelvis handla om önskan om sysselsättning, men också om okunskap om det valda pensionsuttagets ekonomiska effekter på lång sikt. Numera är det allt vanligare att åtminstone delar av tjänstepensionen tas ut på kort tid. I den refererade rapporten från Pensionsmyndigheten kan noteras att kvinnor, boende utanför storstäderna och personer med låg arbetsinkomst innan pensionen, är överrepresenterade vad gäller att ha valt kort utbetalningstid för tjänstepensionen. Orsaker till detta kan vara att förvalet för tjänstepensionen varit ställt på en kort utbetalningstid, att kortare utbetalningstid valts för att stötta upp en i övrigt svag pension eller för att klara sig ekonomiskt fram tills lägsta åldern för uttag av allmän pension eller tills man har rätt till grundskyddet.

Tanken vid pensionsreformen var att de som inte kan försörja sig via arbete fram till pensionsåldern skulle fångas upp av de kringliggande trygghetssystemen, som t ex sjukförsäkringen. Men åtstramningar i sjukförsäkringen därefter har bidragit till att personer i 60-64 års ålder i växande grad har tvingats i tidig pension. Således har staten försämrat möjligheterna till försörjning åren före pensionsålder, åtminstone fram tills att trygghetspensionen infördes 2022, vilket har bidragit till att tjänstepension med kort uttagstid använts som en ekonomisk livboj för många kvinnor som slitit ut sig i arbetslivet på grund av eftersatt arbetsmiljö och arbetsvillkor. Vi anser att det då är fullt rimligt att samma stat också ger dessa personer, som man drivit mot tidig pensionering och korta uttag av tjänstepensionen för att klara sig ekonomiskt, möjligheten att göra uppehåll och ändra uttagstid i sin tjänstepension som är under utbetalning. Som nämnts tidigare så anser vi att de föreslagna förändringarna också ska gälla för tjänstepension i form av efterlevandepension, vilket också kan antas gynna kvinnor i högre grad än män.

Förslaget om uppehåll och ändring av utbetald tjänstepension kan således möjliggöra för fler personer med låga inkomster att påverka sin ekonomiska situation. Därför är det som sagt av stor vikt att även försäkringar med pågående utbetalning omfattas av förslaget, inte minst för att öka rättvisan och jämställdheten bland äldre.

6.7 Effekter för myndigheter och de allmänna förvaltningsdomstolarna

Om man har kännedom om förslaget så möjliggör lagändringen en potential för fler att återgå till arbete efter pension och därmed förlänga arbetslivet. Något som är gynnsamt för samhället i stort och inte minst för sektorer som vård- och omsorg där kompetensbristen är stor. Vi anser därför, till skillnad mot regeringens förslag, att informationsinsatser är av stor vikt för få ut information om möjligheterna och därmed till en mer individanpassad pensionering som är syftet med förslaget. Vi menar därför att det vore fördelaktigt om de olika aktörerna med informationsansvar för den allmänna pensionen och tjänstepensionen samt aktörer för pensionsparkonton samarbetar i den

här frågan, såsom Pensionsmyndigheten, parternas informationsbolag - exempelvis Avtalat, Minpension och bankerna.

Eva Eriksson
Förbundsordförande
SPF Seniorerna

Liza di Paolo Sandberg
Förbundsordförande
Svenska KommunalPensionärernas Förbund